

อัตราฉายรูป

เกียรติศักดิ์ ทองจันทร์*

ความนำ

บทความเรื่องนี้ ประสงค์จะอธิบายเรื่องราวของเพลงไทยบางเพลง ที่มีคุณลักษณะบางประการโดดเด่น และแตกต่างไปจากเพลงอื่น ๆ ซึ่งเพลงประเภทนี้มีไม่มาก ส่วนใหญ่มักไปปรากฏในเพลงอัตราจังหวะสองชั้น เพลงประเภทดังกล่าวมักเรียกกันว่า “ฉายรูป”

ลักษณะพิเศษของเพลงประเภท ฉายรูปนี้ อยู่ที่ลักษณะของสำนวนเพลงที่ปรากฏ กล่าวคือ เป็นเพลงที่ฉายสำนวนทำนองอีกอัตราจังหวะหนึ่ง ที่แตกต่างไปจากสำนวนอัตราจังหวะของเดิม ซึ่งการปรากฏของสำนวนดังกล่าวที่แตกต่างไปนี้ก็ได้ปรากฏตลอดทั้งเพลงแต่จะฉายรูปปรากฏให้เห็นเป็นบางที่ซึ่งในลำดับถัดจากนี้ไปจะได้แสดงการวิเคราะห์ หาสำนวน ฉายรูป ที่ไปปรากฏในเพลงนาถเกี้ยวสองชั้น ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของเพลงประเภทฉายรูป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการแสดงการวิเคราะห์เพลงนาถเกี้ยวสองชั้น เพื่อหาสำนวนฉายรูปนี้ ผู้เขียนใช้การบันทึกโน้ตไทย ตามแนวที่หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และขุนเจริญดนตรีการ (เจริญ โรหิตะโยธิน) ได้ริเริ่มไว้แต่ครั้งปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ได้เปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์ตัวโน้ต จากระบบ 9 ตัวของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มาเป็นตัวอักษรตามกลุ่มเสียงของดุริยางค์ไทยดังนี้

ด แทนเสียง	โด	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงเพียงออบน	ประกอบด้วย	ด ร ม x ช ล x
ร แทนเสียง	เร	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงนอก	ประกอบด้วย	ร ม ฟ x ล ท x
ม แทนเสียง	มี	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงกลางแหบ	ประกอบด้วย	ม ฟ ช x ท ด x
ฟ แทนเสียง	ฟา	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงขวา	ประกอบด้วย	ฟ ช ล x ด ร x
ช แทนเสียง	ชอล	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงเพียงออล่าง	ประกอบด้วย	ช ล ท x ร ม x
ล แทนเสียง	ลา	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงใน	ประกอบด้วย	ล ท ด x ม ฟ x
ท แทนเสียง	ที	เป็นเสียงควบคุมของกลุ่มเสียงกลาง	ประกอบด้วย	ท ด ร x ฟ ช x

เมื่อเทียบสัญลักษณ์ตัวอักษรดังกล่าวเข้ากับฆ้องวงใหญ่ จะได้เป็นดังนี้

*อาจารย์สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2. การบันทึกโน้ต จะบันทึกเป็นทางฆ้องวงใหญ่ แบบไม่แสดงการแบ่งมือ ซ้าย - ขวา

3. ในระดับเสียงสูง จะใช้สัญลักษณ์ . (จุด) เพิ่มบนตัวอักษรที่แทนเสียงนั้นๆ และในระดับเสียงต่ำ จะใช้สัญลักษณ์ . (จุด) เพิ่มใต้ตัวอักษรที่แทนเสียงนั้นๆ เช่น

ระดับเสียง โด สูง เพิ่มจุดบนตัวอักษรที่แทนเสียงโด ได้ ต่

ระดับเสียง โด ต่ำ เพิ่มจุดใต้ตัวอักษรที่แทนเสียงโด ได้ ด

4. กระบวนการในการวิเคราะห์นั้น ใช้แนวทางในการวิเคราะห์ตามแนวทางของ 'รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี อดีตอาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์ “ฉายรูป”

ฉายรูปเป็นศัพท์ที่สังคิตทางดุริยางคศาสตร์ไทย หมายความว่า “ปรากฏการณ์ที่เพลงบางเพลงมีอัตราซึ่งกำหนดไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากสำนวนเพลง กลับส่อเค้าว่าควรจะเป็นอีกอัตราหนึ่ง”²

จากคำนิยาม ฉายรูป สามารถอธิบายต่อไปอีกได้ว่า หากสำนวนที่ส่อเค้าว่าควรจะเป็นอีกอัตราหนึ่งนั้นเป็นสำนวนที่ลดลงถึงหนึ่งจากที่กำหนดไว้ ควรเรียกว่า ฉายรูปลง และในทางกลับกัน หากสำนวนที่ส่อเค้าว่าควรจะเป็นอีกอัตราหนึ่งนั้น เป็นสำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่าตัวจากที่กำหนดไว้ ควรเรียกว่า ฉายรูปขึ้น

เมื่อทราบความหมายของคำว่าฉายรูปแล้วในลำดับต่อไปจึงเป็นการแสดงการวิเคราะห์เพลงนาถเกี้ยวสองชั้นเพื่อหาสำนวนฉายรูปที่ปรากฏในเพลง โดยในการวิเคราะห์จะแสดงการวิเคราะห์ 2 ส่วน คือ ในส่วนของประวัติเพลง และในส่วนของสำนวนเพลง

โดยในส่วนของประวัติเพลงนั้น วิเคราะห์เพื่อหาว่าเพลงนาถเกี้ยวเป็นเพลงในอัตราจังหวะใด เพื่อการวินิจฉัยในประเด็นการ ฉายรูปขึ้น หรือ ฉายรูปลง

และในส่วนที่ 2 คือ ส่วนของท่วงทำนอง เป็นการแสดงการวิเคราะห์หาสำนวนที่ส่อเค้าแตกต่างไปจากสำนวนที่กำหนดไว้ (สำนวนที่กำหนดไว้จะทราบต่อเมื่อวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 เรียบร้อยแล้ว)

วิเคราะห์เพลงนาถเกี้ยว

ประวัติเพลง

เพลงนาถเกี้ยวนี้ อาจารย์มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ได้อธิบายประวัติความเป็นมาไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทยว่า เป็นเพลงเก่าโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา บรรจุมอยู่ในบทมโหรีเรื่องนางกราย ซึ่งร้อยกรองเพลงเอาไว้ทั้งสิ้น 7 เพลงดังนี้

² รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี เป็นผู้ให้คำอธิบาย ในการบรรยายรายวิชา สังคิตลักษณ์วิเคราะห์ (ดุริยางคไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แก่ผู้เขียนขณะเป็นนิสิต

นางกรายแล้วย้ายนางเยื้อง
นาคเกี้ยวพระสุเมรุพาดพาน
รามศอกอกเดินดงดร
เจ็ดเพลงบรรเลงลำทำนอง

เรียงร้อยเรียบร้อยสร้อยตำนาน
พระอวตารติดตามกวางทอง
พระรามนครควรรสนอง
ที่สามต่อสองประสานกัน

จากตำนานบทมโหรีดังกล่าว สามารถจำแนกเพลงได้ดังนี้ เพลงนางกราย เพลงนางเยื้อง เพลงสร้อยตำนาน เพลงนาคเกี้ยว เพลงพระรามตามกวาง (จากวรรค “พระอวตารติดตามกวางทอง”) เพลงพระรามเดินดง (จากวรรค “รามศอกอกเดินดงดร”) และพระราม (คั่น) นคร (จากวรรค “พระรามนครควรรสนอง”)

เพลงนาคเกี้ยว เป็นเพลงในลำดับที่ 4 ในบทมโหรีเรื่องนางกราย ซึ่งเป็นบทมโหรีในสมัยกรุงศรีอยุธยาว่ากันโดยตามวิวัฒนาการของเพลงไทยแล้วนั้น เพลงในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยส่วนใหญ่มักจะเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นเสียส่วนมาก โดยเฉพาะในระบบการบรรเลงวงมโหรี ที่ใช้ในการกล่อมพระบรรทม เพลงที่ใช้ก็เป็นเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นโดยทั้งสิ้น สังเกตได้จากเพลงที่ยังคงเหลือมาในปัจจุบัน เช่น เพลงนางนาค เพลงพัดชา เพลงลีลากระทุ้ม ที่ร้อยกรองอยู่ในบทมโหรีเรื่องนางนาค ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับเพลงนาคเกี้ยวในบทมโหรีเรื่องนางกราย ก็เป็นเพลงที่มีสำนวนทำนองอยู่ในอัตราจังหวะสองชั้น และพัฒนาการของเพลงสามชั้น หรือเพลงเถา ก็เพิ่งจะมาเจริญและเกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เพลงนาคเกี้ยว เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น เนื่องจากปรากฏหลักฐานใน บทมโหรีเรื่องนางกรายที่รวมเอาเพลงนาคเกี้ยวไว้ในลำดับที่ 4 ซึ่งบทมโหรีเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา อันเป็นยุคที่เพลงอัตราจังหวะสองชั้นรุ่งเรือง อีกทั้งเพลงอัตราจังหวะสามชั้นก็เพิ่งจะมีพัฒนาการแล้วหลังจากสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงสรุปได้ว่า เพลงนาคเกี้ยวเป็นเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นด้วยเหตุผลประการดังกล่าว

วิเคราะห์ท่วงทำนอง

เพลงนาคเกี้ยว อัตราจังหวะสองชั้น

ท่อนที่ 1

บรรทัด 1	- ด - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	- ม - ช	- ม - ร	ร ร - ด	ด ด - ล
บรรทัด 2	- ร ด ล	ด ล ช ม	- ร - ม	ล ช - ล	- - ด ล	ด ช ล ม	ช ม ล ช	ล ม ช ร
บรรทัด 3	- ร ม ร	ช ฟ ม ร	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	- ม ช ล	ด ล ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด
บรรทัด 4	- ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	- ม ช ร	ม ร ด ล	ร ด ม ร	ด ล - ด
บรรทัด 5	- - - ล	- ด ด ด	- - - ร	- ด ด ด	- ม ช ล	- ด - ร	- ด - ร	ร ร - ด

บรรทัด 6	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ล	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ร
บรรทัด 7	- - - ด	- ร ร ร	- - - ม	- ร ร ร	- ช - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
บรรทัด 8	- ช ล ท	ล ท ด ร	ด ม ร ต	ร ต ท ล	- ท ร ล	ท ล ช ม	ล ช ท ล	ช ม - ช

กลับต้น

ท่อนที่ 2

บรรทัด 1	- - - ร	- ม ม ม	- - - ช	- ม ม ม	- - - ร	- ม ม ม	- ร - ม	ม ม - ร
บรรทัด 2	- ช - -	- ช - ม	- ม - ม	- - - ร	- ด ด ด	ร ม - ร	ร ร - ด	ด ด - ล
บรรทัด 3	- ด - -	- ด - ล	- ล - ล	- - - ช	- ฟ ฟ ฟ	ช ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ร
บรรทัด 4	- ล ด ร	ด ฟ ด ร	- ล ด ร	ด ร ฟ ช	- ล ด ร	ด ร ฟ ช	ล ช ฟ ร	ฟ ช - ฟ
บรรทัด 5	- ล ด ร	ด ฟ ด ร	- ล ด ร	ด ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
บรรทัด 6	- ช ฟ ร	ฟ ร ด ล	- ช - ล	ร ด - ร	- ร - ล	ร ด - ร	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช
บรรทัด 7	- ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ร ด ท	ด ท ล ช	- ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
บรรทัด 8	- ร ด ล	ด ล ช ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ร ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ

กลับต้น

ในการวิเคราะห์นั้น ย่อมสามารถวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น วิเคราะห์ระดับเสียงเพื่อหาการเคลื่อนย้ายระดับเสียง หรือการวิเคราะห์กระสวนจังหวะ เพื่อหาความสัมพันธ์ของเพลง หรือการวิเคราะห์กระสวนทำนอง เพื่อหารูปแบบของกระสวนที่ปรากฏในเพลงนั้นๆ ว่ามีรูปแบบและความสัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์ในแบบต่างๆ ที่ได้ยกมานี้สามารถใช้ได้กับเพลงนาถเกี้ยวทุกอย่าง แต่ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นสำคัญของเพลงนาถเกี้ยวอยู่ที่การฉายรูป ดังนั้นเพื่อให้ตรงประเด็นและกระชับที่สุด จึงขอเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Selective Analysis หรือ การวิเคราะห์เชิงสรรคือ เลือกวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญ ไม่ใช่กระบวนการวิเคราะห์ทั้งระบบ (System Analysis) ที่วิเคราะห์ในระดับเสียง การประสานเสียง จังหวะ ท่วงทำนอง

ผลการวิเคราะห์เพลงนาคเกี้ยว

อัตราฉายรูปคือ ปรากฏการณ์ที่เพลงบางเพลงมีอัตราซึ่งกำหนดไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากสำนวนเพลง กลับส่อได้ว่าควรจะเป็นอีกอัตราหนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาเพลงนาคเกี้ยว ที่มีอัตราจังหวะเป็นสองชั้น แต่เมื่อดูจากสำนวนต่อไปก็กลับพบว่า ลักษณะของสำนวนมีความซับซ้อนผิดวิสัยของอัตราจังหวะสองชั้น ส่อเค้าอิทธิพลของสามชั้น ทั้งบางสำนวนเป็นของอัตราจังหวะสามชั้นโดยแท้ดังจะได้แถลงต่อไปนี้

ตอนที่ 1

1. ในบรรทัดที่ 3 และบรรทัดที่ 4 หากพิจารณาดู จะพบว่าทั้ง 2 ประโยคเป็นสำนวนเดียวกันเพียงแต่มีการเปลี่ยนมือในการตีเสียวใหม่ (หมายถึง เปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนองใหม่) โดยสังเกตจากลูกตกในท้องที่ 4 และท้องที่ 8 ที่เสียงของลูกตกเสียงเดียวกัน

บรรทัด 3	- ร ม ร	ช ฟ ม ร	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	- ม ช ล	ด ล ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด
บรรทัด 4	- ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	- ม ช ร	ม ร ด ล	ร ด ม ร	ด ล - ด

ซึ่งอาการดังกล่าว เป็นลักษณะของสำนวนซ้ำ ส่อเค้าแสดงความซับซ้อนกว่าอัตราจังหวะสองชั้น เข้าลักษณะการพูดซ้ำความ อันนำไปปรากฏอยู่ในเพลงประเภทสามชั้น

2. บรรทัดที่ 5 เป็นสำนวนของลูกเท่า เรียกว่า เท่าเต็ม หมายถึง สำนวนที่ยืนอยู่เสียงใดเสียงหนึ่งอยู่เพียงเสียงเดียว และมีความยาวเป็นครึ่งหนึ่งของจังหวะหน้าทับปรบไก่สามชั้น เรียกว่า เท่าเต็ม ซึ่งสำนวนเท่าเต็มนี้จะอยู่ในเพลงอัตราจังหวะสามชั้นเท่านั้น แต่ในเพลงนาคเกี้ยว ซึ่งมีอัตรากำหนดไว้เป็นสองชั้นนั้น กลับมีสำนวนลูกเท่าเต็มปรากฏอยู่ จึงส่อเค้าฉายรูปอย่างชัดเจน

ลูกเท่าเต็ม

บรรทัด 5	- - - ล	- ด ด ด	- - - ร	- ด ด ด	- ม ช ล	- ด - ร	- ด - ร	ร ร - ด
----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

หากทำให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้นจะได้

- - - ล	- ด ด ด	- - - ร	- ด ด ด
---------	---------	---------	---------

3. ในบรรทัดที่ 6 ลักษณะสำนวนแสดงอาการวกกลับ ไม่จบสิ้นในวรรคทำ แต่ไปขยายคลี่คลายปิดสำนวนจบในวรรครับ แสดงความซับซ้อนมากกว่าอัตราจังหวะสองชั้น

บรรทัด 6	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ล	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ร
----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ซึ่งถ้าหากเป็นสำนวนอัตราจังหวะสองชั้นแท้ ๆ นั้นควรจะเป็นดังนี้

- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ล
---------	---------	---------	---------

ท่อนที่ 2

1. ในบรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 3 เป็นลักษณะของสำนวนคู่ กล่าวคือมีลักษณะของกระสวนทำนองอย่างเดียวกัน หากแตกต่างกันตรงที่บรรเลงอยู่คนละระดับเสียง ในบรรทัดที่ 2 บรรเลงอยู่ในระดับเสียงเพียงออบน (ด ร ม x ช ล x) และบรรทัดที่ 3 บรรเลงอยู่ในระดับเสียงชาว (ฟ ช ล x ด ร x) ซึ่งถ้าหากเป็นอัตราจังหวะสองชั้นแท้ ๆ มักไม่มีเวลาจะแสดงสำนวนได้อย่างนี้

กระสวนทำนองของบรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 3 ในท่อน 2 ที่เหมือนกัน (บรรทัดบนแสดงกระสวนทำนอง บรรทัดล่างแสดงท่วงทำนอง)

	- x - -	- x - x	- x - x	- - - x	- x x x	x x - x	x x - x	x x - x
บรรทัด 2	- ช - -	- ช - ม	- ม - ม	- - - ร	- ด ด ด	ร ม - ร	ร ร - ด	ด ด - ล

	- x - -	- x - x	- x - x	- - - x	- x x x	x x - x	x x - x	x x - x
บรรทัด 3	- ด - -	- ด - ล	- ล - ล	- - - ช	- ฟ ฟ ฟ	ช ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ร

2. ตั้งแต่บรรทัดที่ 5 ถึงบรรทัดที่ 6 เป็นลักษณะของสำนวนอัตราจังหวะสามชั้น ซึ่งสำนวนดังกล่าวนี้ปรากฏพบอยู่ในเพลงประเภทสามชั้นเพียงอย่างเดียว เช่นในท่อนที่ 3 ของเพลงจระเข้หางยาว ท่อนที่ 2 เที้ยวแรกของเพลงบุหลัน ท่อนที่ 3 ของเพลงไ้คัล เป็นต้น ซึ่งเพลงดังกล่าวที่ได้กล่าวไว้นี้ ล้วนแต่เป็นอัตราจังหวะสามชั้นทั้งสิ้น ดังนั้น สำนวนที่ปรากฏอยู่ในเพลงภาคเกี้ยว ท้ายท่อนที่ 2 นี้ จึงเป็นสำนวนของเพลงประเภทสามชั้นดังที่ได้กล่าวเหตุผลเทียบเคียงไว้แล้ว

สำนวนทำนองของอัตราจังหวะสามชั้นที่ปรากฏในเพลงภาคเกี้ยวท่อนที่ 2

บรรทัด 5	- ล ด ร	ด ฟ ด ร	- ล ด ร	ด ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
บรรทัด 6	- ช ฟ ร	ฟ ร ด ล	- ช - ล	ร ด - ร	- ร - ล	ร ด - ร	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช
บรรทัด 7	- ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ร ด ท	ด ท ล ช	- ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร

บรรทัด 8	- ร ต ล	ด ล ช ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ต - ร	- ต - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ดังนั้น เพลงนาถเกี้ยว ที่ได้แสดงผลการวิเคราะห์ไว้นี้ สามารถสรุปได้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ที่มีสำนวนของอัตราจังหวะสามชั้นปรากฏอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ที่ได้แสดงไว้ในในข้างต้น และเมื่อสำนวนที่ปรากฏนั้น เป็นสำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่าตัวคืออัตราจังหวะสามชั้น จากอัตราจังหวะเดิมคืออัตราจังหวะสองชั้น จึงสรุปได้ว่าเพลง นาถเกี้ยว เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นฉาย แบบฉายรูปขึ้น ด้วยเหตุผลตามที่ได้แสดงการวิเคราะห์ไว้แล้วในข้างต้น

สรุป

อัตราฉายรูป ก็คือ ปรากฏการณ์ที่เพลงบางเพลงมีอัตราซึ่งกำหนดไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากสำนวน เพลง กลับส่อเค้าว่าควรจะเป็นอีกอัตราหนึ่ง ซึ่งได้นำเอาเพลงนาถเกี้ยวมาเป็นเพลงตัวอย่างในการแสดงการวิเคราะห์ แจกแจงหาสำนวนฉายรูป เพื่อขยายความประกอบกับการอธิบายแสดงการวิเคราะห์ไว้ ด้วยประสงค์จะ อธิบายความหมายและอาการที่ปรากฏของสำนวนที่เรียกว่า ฉายรูป ให้กระจ่าง อย่างไรก็ตามเพลงประเภทนี้มีได้ปรากฏ อยู่ดาษดื่น เท่าที่ประสบมานับเพลงได้ และทำยนี้ผู้เขียนขออ้างคำพูดของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี มาเพื่อ เป็นการจบบทความฉบับนี้ว่าข้อเขียนชิ้นนี้เป็นเสมือนก่อนเส้าไว้เหยียบยันก่อนจะผ่นกายสู่มหาสมุทรแห่งการวิเคราะห์ ดุริยางคศาสตร์ไทย ย่อมอาจจะมีข้อที่วิปัสสคลาดเคลื่อนไปบ้างต้องขอประทานโทษผู้เป็นมุนีทั้งปวง แต่หากจะมี คุณอันใดปรากฏขึ้นแล้วไซ้ ขอถวายเป็นพลีกรรมแก่เทพสังคีตจารย์ด้วยความนอบน้อมและเศียรเกล้า

บรรณานุกรม

มนตรี ตราโมท และ วิเชียร กุลตันท์. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเชม, 2523.
พิชิต ชัยเสรี, รองศาสตราจารย์. สังคีตลักษณ์วิเคราะห์ (ดุริยางค์ไทย). ม.ป.ป.,ม.ป.ท.